

یک مقام مسئول سفارت روسیه در تاجیکستان معتقد است، حضور ایالات متحده آمریکا به منظور دستیابی به منابع بزرگ معدن، آب و انرژی آسیای مرکزی می‌باشد. اما مسئولین سفارت ایالات متحده آمریکا اظهار داشته‌اند که هدف اصلی کشورشان کمک به کشورهای آسیای مرکزی برای انجام اصلاحات اقتصادی و بهبودی وضع امنیتی منطقه بوده است. کنفرانس مذکور از سوی دانشگاه اسلاویائی روسیه، تاجیکستان با حمایت مالی فدراسیون روسیه در دوشنبه پایتخت تاجیکستان برگزار گردید. به مناسبت ۱۴۰ سالگی زادروز آندره اسناسریف (۱۸۶۵) یکی از تئوریسین‌های مکتب ژئوپلیتیک یوراسیا^۱ کنفرانس بین‌المللی ژئوپلیتیک آسیای مرکزی برگزار گردید که در آن سیاستمداران، نمایندگان هیئتهای دیپلماتیک و سازمانهای بین‌المللی شرکت داشتند.

در این همایش تأکید شد که به‌رغم استقرار ثبات نسبی در افغانستان قاچاق مواد مخدر از این کشور به آسیای مرکزی همچنان کاهش نیافته و دولت مرکزی افغانستان تاکنون نتوانسته از افزایش تولید قاچاق مواد مخدر ممانعت به‌عمل آورد، اگرچه به اعتقاد صلاح‌الدین نصرالدین‌اف، معاون وزیر خارجه تاجیکستان، بعد از انقلاب اسلامی در ایران تولید مواد مخدر بشدت کاهش یافته است. گذشته از آن به گفته وی گروههای تندرو و مذهبی در افغانستان فعال هستند و قصد ورود به

۱. آثار اسناسریف در مورد ژئودشناسی تاجیکان کوهستان بدخشان، بخارای شرقی و افغانستان، بررسی استراتژیک بخارای شرقی در ۱۹۰۴ و آثارش در حوزه افغان‌شناسی و هندشناسی از معروفیت خاصی برخوردار است. وی در بازتولید مفاهیم ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک در خاورمیانه و آسیای مرکزی نقش بسزایی داشته است.

کشورهای آسیای مرکزی را دارند و در عمل مواد مخدر و افراط‌گرایی دو تهدید عمده ژئوپلیتیک آسیای مرکزی می‌باشند.

اما محمد داود پنجشیری سفیر افغانستان در تاجیکستان این چنین موضعگیری در قبال افغانستان را نشانه‌های جنگ سرد علیه کشورش تلقی کرد. وی در سخنرانش با شروع این جمله که کشور ما زیر مجموعه یکی از تمدنهای بزرگ جهانی آریایی است اظهار داشت: در افغانستان اوضاع و احوال به نحوی شکل گرفته که اصولاً صدور تمایلات افراط‌گرایی مذهبی بطور قطع مطرح نمی‌باشد.

نصراالدین اف معتقد بود که رئیس جمهوری، سیاست از بن بست جغرافیایی خارج شدن را در پیش گرفته تا مواد خام منطقه از طریق ترانزیت به مصرف‌کننده بین‌المللی برسد. لذا پیمان شانگهای در همین راستا اهمیت زیادی خواهد داشت که با مشارکت ایران، پاکستان، مغولستان قابل گسترش می‌باشد. حضور فعال این کشورها می‌تواند مانع ورود ناتو به منطقه باشد.

وی تأکید داشت که پیروزی اپوزیسیون در هر کشور منطقه، در عمل باعث برهم خوردن توازن در منطقه می‌شود. به گفته رحمان اولماس اف معاون بین‌المللی دانشگاه اسلاو و سردبیر روزنامه بیزنس پلتیک، کشورهای منطقه از جمله هند و ایران علاقمند به حضور در منطقه آسیای مرکزی هستند. مناسبات کشورهای آسیای مرکزی و ایران هنوز به سطح لازم نرسیده است، ایران هنوز با احتیاط به آسیای مرکزی نگاه می‌کند، اگرچه با تاجیکستان همکاری خوبی دارد که نمود آن اجرائی نمودن پروژه سنگ نوده می‌باشد. ایران در امور داخلی افغانستان دخالت نمی‌کند، موضع این کشور می‌تواند باعث ثبات منطقه شود.

وی از حضور ۴۰۰ دانشجوی تاجیک در دانشگاه الازهر مصر ابراز نگرانی نمود و گفت من نمی‌گویم اینها همگی افراط‌گرا می‌شوند اما آیا واقعاً تاجیکستان احتیاج به تحصیل دانشجویانش در آنجا، آن هم با این حجم دارد؟

دباوتسکی معاون رئیس مؤسسه تاریخ و نژادشناسی در آکادمی علوم تاجیکستان بر «فقر» به عنوان عامل افزایش فساد در آسیای مرکزی تأکید نمود و گفت متأسفانه سیستمهای اقتصادی کشورهای منطقه گرفتار فساد مالی و رشوه‌خواری شده‌اند. وی پس‌مانده‌های اورانیوم دفن شده موجود در منطقه را نیز به نوعی تهدید منطقه قلمداد نمود.

ولادیمیر لژین مشاور ارشد سفارت روسیه در تاجیکستان در این گردهمایی گفت: آمریکا علاقمند به رشد اقتصاد کشورهای آسیای مرکزی است و هدف اصلی آن تسلط بر ذخایر بزرگ معدنی، منابع آب و انرژی منطقه می‌باشد و در همین راستا حضور نظامی خود را در آسیای مرکزی تقویت می‌کند. وی افزود هدف نهایی آمریکا بیرون کردن مرحله به مرحله روسیه از آسیای مرکزی است. اولین قدم آمریکاییان تلاش برای کاهش نفوذ اقتصادی، سیاسی و نظامی و فرهنگی روسیه در این منطقه مهم استراتژیک است.

آمریکا صرفاً کمک‌های بشر دوستانه به تاجیکستان می‌کند و علاقمند به سرمایه‌گذاری در اقتصاد و صنعت این کشور نمی‌باشد.

اما سرگرد جیمز گالوزا وابسته سفارت آمریکا در تاجیکستان که جوان کم سن و سالی است با هیجان زیاد این ادعا را بی‌پایه دانست و گفت ایالات متحده آمریکا نه تنها انجام اصلاحات سیاسی و اقتصادی، بلکه رشد بخش‌های مهم اجتماعی در این منطقه را در محور دورنمای سیاست خارجی خود در آسیای مرکزی قرار داده است.

جیمز گالوزا افزود در ۱۹۹۱ هدف سیاست خارجی آمریکا توسعه مناسبات آن کشور با آسیای مرکزی بود که حوادث بالکان باعث شد که ایالات متحده آمریکا متوجه منطقه بالکان شود اما پس از ۱۱ سپتامبر توجه آمریکا به آسیای مرکزی معطوف گردید.

وی سپس ادامه داد: این تفکر را که بعضی از سازمان‌های غربی در آسیای مرکزی بدنبال انقلاب مخملی هستند بشدت رد می‌کنیم، حتی فعالیت‌های بنیاد ساروس^۱ در راستای توسعه دموکراسی است و دارای شفافیت می‌باشد.

مقامات کشورهای آسیای مرکزی باید اجازه دهند مطبوعات و ساختارهای مدنی آزاد باشند، زیرا فشارهای مداوم بر مردم، باعث جدایی مردم از دولت و بروز افراط‌گرایی می‌گردد. به اعتقاد وی سیاست آمریکا برخلاف سیاست روسیه و ایران در آسیای مرکزی از محدوده همکاری‌های اقتصادی و نظامی گذشته و در پی کمک به بهبود وضع امنیتی منطقه می‌باشد. به اعتقاد برخی صاحب‌نظران بحران اقتصادی و نامنظمی رشد اقتصادی اختلاف بر سر

1. Soros

نحوه استفاده از منابع طبیعی (مانند آب) میان کشورهای منطقه از یک سو و از سوی دیگر مواد مخدر و تروریسم از تهدیدات فزاینده این منطقه می باشد.

پنجشیری سفیر افغانستان، کاهش ۵۰ درصدی کشت مواد مخدر در افغانستان در سال جاری را از سیاستهای مدیرانه دولتش در تشکیل وزارتخانه خاصی برای مبارزه با مواد مخدر، پلیس ویژه و معاون ویژه در وزارت کشور افغانستان دانست.

اسکندر اف مدیر مرکز نزاع شناسی در فرهنگستان علوم تاجیکستان مرزبندی های مصنوعی قدرتهای بزرگ و جدا نمودن افغانستان و تعیین مرز بخارا را، به زبان ملت و قوم بزرگ تاجیک ارزیابی نمود.

سفیر ترکیه در تاجیکستان نیز سخنرانش را (با زبان آذری) به سیاست ترکیه و اهمیت ورود این کشور به اتحادیه اروپا، تخصیص داد، احمد آلتی جنگیزی می گفت: استانبول جزو اروپا است، می بایست به اروپا بپیوندیم، ترکیه تجربه مدرنیزاسیون را دارد، ما بدنبال تحمیل این الگو نیستیم، این کشورهای دیگر می توانند از تجربه ما بهره ببرند.

عثمان علی سیدعلی اف، معاون مرکز تحقیقات و مطالعات وزارت امور خارجه تاجیکستان، با طرح ضرورت اتحاد منطقه ای گفت: ایران عضو اکو است اما از نادر کشورهای است که دست کمک کردن را به سوی کشور ما دراز نموده، حتی قبل از روسیه برای بازسازی سد سنگ توده اعلام آمادگی نموده است.

وی با اشاره به رقابتهای تسلیحاتی هند و پاکستان، بخصوص در امور هسته ای اظهار داشت: چرا آمریکاییان هیچ واکنشی نشان نمی دهند اما این چنین ایران را تهدید می کنند؟ سپس ادامه داد مسئله این است که آمریکا در پی ایجاد یک نظام تک قطبی است که ایران همواره با آن مخالف بوده است، تاجیکستان نیز در سیاست خارجی خود از چند قطبی حمایت می کند و مخالف حمله احتمالی آمریکا به ایران است.

نماینده مطالعاتی سفارت جمهوری اسلامی ایران - دوشنبه - علیرضا کسائی